

ИЗТОКЪТ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ И КУЛТУРА

Издава Теодор Милевъ.

Абонаментъ: за година 100 лева; за 6 месеци 55 лева
за странство: 150 и 80 лева. — за учаци се 80 и 40 лева

ЕДИНЪ БРОЙ 3 ЛЕВА

Редакция и администрация: булевардъ Мария Луиза, 53.
София

Култура на сърцето

Гениалниятъ отшелникъ въ Port-Royal des Champs — математикътъ и мждрецътъ Блезъ Паскаль, делше духа на две категории: духъ на геометрията и духъ на тънкотата (финесъ). Тия, що обладаватъ духъ на геометрията иматъ върни съждения, могатъ да разбиратъ голъми брой начала, но имъ липсва бързина на проникновението. На тия духове принадлежатъ наукитъ, тѣ култивиратъ практически ползнитъ нѣща, защото това сж хората на ума. Другата категория хора сж тия, у които преобладава духътъ на тънкотата. Тѣ притежаватъ дарбата да обхващатъ изеднѣжъ сжчината на нѣщата, тѣ иматъ тая сила и правота на духа, които придаватъ отзивчивостъ, съучастие и творческо разкриване. Това сж хората на интуицията.

Само у хармоничнитъ природи тия две прояви на духа могатъ да бждатъ еднакво засгжпени и тогава имаме типътъ на съвършенство за човѣка.

Това, което Паскаль довидѣ, е право. Ние на всѣка крачка срещаме хора, у които ярко преобладава или духътъ на геометрията или духътъ на тънкотата. Но и нѣщо повече: ние виждаме, какъ цѣли народи носятъ чертитъ на едната или на другата категория духове. Прусакътъ като типъ и французинътъ като типъ, сж ярка иллюстрация на тая проява. И понеже това е расова черта, то ние виждаме какъ се развиватъ различни култури: отъ една страна култура на ума, отъ друга — култура на сърцето. Азъ и сега чувамъ какъ Рихардъ Витингъ, брата на Максимилианъ Харденъ, ми казваше, презъ сждбовната за Германия и насъ есенъ на 1918 година: „... народътъ ни, интеллигенцията ни, включително и нашитъ професори, сж хора неспособни за една сложна мисль и гъвкавостъ на духа: това сж полезни работници за една делнична работа, но които вѣнъ отъ занятията си нѣматъ никаква представа за нѣщата и хората. А това е така пагубно за едно време, дето се иска подвижностъ, съобразителностъ, тънкота на ума. Германскиятъ народъ е народъ отъ добри войници, добри работници, добри учени дори, но той е народъ безъ художници, безъ политици. . .“

Какво да кажемъ за българското племе? Ние още не сме напълно диференциранъ народъ, за да можемъ да установимъ съ очевидностъ типичнитъ наши физиономични народностни черти. Но сѣ пакъ се набелѣзватъ прояви, които позволяватъ да довидимъ къмъ кжде клони нашето духовно развитие: къмъ една култура на ума.

Твърде рационалистичното у българина се поощрява и подпомага отъ цѣлата наша образователна система и културна работа на нашата интеллигенция. Затова ние си оставаме единъ народъ небреженъ, грубоватъ, както въ вседневнитъ, така и въ важнитъ прояви на живота му. Нашиятъ незамѣнимъ Яворовъ е правъ: неговата Амели отъ драмата му „Въ политъ на Витоша“ казва: „... Въ тая страна има много слънце, но има и нѣкаква тъмнина, която се разсипва като черенъ прахъ дори и въ сиянието на самата природа. Не е ли то черния прахъ на единъ грубъ животъ — съ много

празници въ календаря и съ никакъвъ празникъ въ сърцата. . . Не че другаде не ставатъ страшни работи; напротивъ, биватъ и много по-страшни! Но тамъ нѣма — както тукъ — онова, което изтрѣгва отъ насъ, предъ една трагедия, не сълзи на човѣшко състрадание, а викъ на ужасъ. . . Дори и когато убиватъ, тамъ хората убиватъ сѣкашъ съ игла отъ злато, а не съ дърварска секира, както тукъ — въ политъ на Витоша.“

Липсва ни култура на сърцето. Това докарва и голѣмитъ ни народни беди, това прави и вседневниятъ ни животъ душентъ и неприветливъ. Мрачнитъ страници на разнитъ септемврийски дни — отъ доброполскитъ и бунтарски до жестокоусмирителнитъ — сж проява на тая липса на култура на сърцето. Да не говоримъ за тѣхъ, защото ни боли като отъ прѣсна рана. . . Но вгледайте се въ делничния животъ: колко сме още сурови и безъ сърдечна топлина! Искате ли дребни примѣри? Ето: срещашъ студентъ — учителъ му си — и той начумеренъ, турилъ ржце въ джобове, едва се решава да свали небрежно шапка. А какъ хубаво, вежливо поздравляватъ на Западъ! У насъ децата, като срѣщнатъ родителитъ си на улица, смѣтатъ за грѣхъ учтиво да поздравятъ; сжщото и между близки приятели. Офицерътъ отговаря на войничкия поздравъ, така като че ли пѣди мухи отъ лицето си. А когато влязатъ нѣкое началство и минава по коридоритъ: като че ли прислугата — изправени расилни сж мухи и не имъ трѣбва поздравъ. . . Отивашъ въ нѣкое държавно или общинско учреждение (косата ми настрѣхва като спомна софийската община) за да ти свършатъ работа, а то тамъ те третиратъ като че ли си избѣгалъ отъ затвора. . . И всички така правятъ: отъ най-горния до расилния. А идете въ Германия или въ Франция при чиновникъ за работа и ще видите разликата. У насъ всѣки, комуто се плаща отъ държавата да върши нѣкаква работа, почва съ това да се намръщи и сонпато да повиши тонъ. При разговоритъ ни колко липса на чувство за мѣрка: близостъта се отбелѣзва съ това, че почватъ да се псуватъ, безъ да се обиждатъ. . .

Това сж дребни, малки прояви, но тѣ очертаватъ една голѣма истина: на българинътъ му липсва тонъ, чувство, усетъ за мѣрка. Защото не е възпитаванъ въ тоя духъ. Кой има тая грижа за селото? Училището ли? Развращаващитъ го политически агитатори ли? Съответна книжина ли? Личниятъ примѣръ ли? Нищо подобно и не се е помислювало! А това е еднакво важно и за града.

Не е ли време да замислимъ и една работа за култура на сърцето у насъ? Стига само обучение: въпиюще необходимо ни е и възпитание. Ние сме народъ, който още е въ фаза на формиране: какъвто тласкъ дадемъ на неговото развитие и утвърдяване — такъвъ ще стане народътъ ни. Да помислимъ не само за духа на геометрия, а и за духъ на тънкота. Така само племето ни ще може да има стойностъ и ще можемъ да възлагаме на него светлитъ надежди за утрешния день.

Д-ръ Ас. Златаровъ

Преклонение предъ земята

Когато едно поле се запали, кървавитъ отблѣсъци на горящитъ му ниви се виждатъ отъ далече, обгарятъ небето, сѣятъ смуть и покруса.

Азъ съмъ виждалъ горящо поле. Картината е покъртителна: рунтави облаци димъ, суматоха, огромни кървави пламъци, въ простора нѣкакъвъ ужасъ, който прокобоява тегота, скръбъ и сълзи.

Двата национални погрома на българския народъ бѣха подобни два пожара, които изпепелиха народното сърце, разпнаха го, окървавиха тучнитъ български поля, почерниха хиляди кжщи, разпнаха онещастливена и поругана България.

Следъ това (както никога!) на халостъ прахосанитъ сили, милионитъ човѣшки жертви, колосалнитъ ступански и духовни разрушения — магически хипнотизираха душитъ.

Българската национална душа се почувствува поругана и развѣнчана, покрусена, жадна за мѣсть, възбунтувана.

Който не е видѣлъ разбититъ български полкове, потъмнитъ лица на стари и калени войни, ужасътъ на чернитъ забрадки и горчивитъ майчински сълзи — той не може да си представи и да изживѣе покъртителната трагедия, великата Христова мжка и кървавитъ сълзи на българската национална Голгота: — двата военни погрома, дветъ духовни кръщения на племето ни.

Ето тукъ се коренятъ залежитъ на неспокойнитъ творчески доможвания въ следвоенната ни литература и динамиката, която изъ основа раздрусва още неокрепналата българска държава.

Тогава надъ България тежаха буреносни облаци. Мечоветъ на разюзданитъ народни сили сѣяха смъртъ и ужасъ.

Българската национална душа загуби за винаги своето първично равновесие. Дрѣмъщитъ въ недрата и племенни стихии, като отпуснати луди коне, стремително повлекоха колесницата на онещастливения български народъ.

Уплаха, кипнали страсти, страхъ предъ неизвестностъта, водовъртежъ, разбѣснѣла разюзданостъ, вихрени набѣзи — ето съ нѣколко думи физиономията на България следъ дветъ братоубийствени войни.

Народната душа бѣ смутена. Откритъ се мерджелѣеше друма на лудитъ и необмислени решения. Есnafската охолностъ, разклатена още

Д-ръ Ас. Златаровъ — Култура на сърцето; Вл. Русалиевъ — Народъ (стихотворения); П. Господиновъ — Предложение предъ земята; Ботьо Савовъ — Изложбата на Максъ Мецгеръ; Р. К. М. — Гостуването на нѣмскитъ артисти; Осипъ Димовъ — Братътъ (преводъ отъ руски); Участъта на рускитъ библиотеки; Тайната на силнитъ — Теодоръ Милевъ; Смисльтъ на днешнитъ политически събития; Ив. Захариевъ — „По върховетъ“, отъ Ник. Атанасовъ. Разни.

презъ 90-тѣ години, безпомощно издѣхваше. Съ една дума: паническа скръбъ! . . .

На почвата на тѣзи обществено-политически настроения — лѣвичарството у насъ презъ това време неочаквано нарастна. Съ необузданъ устремъ то откри своя фронтъ. И непреодолимо се домогваше къмъ властата.

Въ литературата ни тѣзи доможвания се отекнаха съ сжщата острота. Сжщо така нервно, прочувствено и стихийно.

Като че България промѣни физиономията си. Като че — отразенъ въ счупено огледало — духовния ѝ образъ изглеждаше състаренъ, съ голѣми потъмнитъ очи.

Това даде възможностъ — отъ една страна — на писатели, като Т. Траяновъ, да разгнать светая светихъ на българската душа: да овладѣятъ съкровенното въ нея — трагедията, която терзаеше българския народъ. Напипали пулса на народнитъ горчевини — тѣ успѣха да отразятъ въ произведенията си и расовия ни дуализмъ, безъ да сж се домогнали още до синтеза та му.

Отъ друга страна — бурното време следъ войната откърми и цѣло едно поколѣние отъ писатели, привидно чуждо на предшестващата го литературна традиция, дрѣзко, но съ крилатъ духъ: — едно полелѣние необуздано, отзивчиво къмъ народа и болкитъ му, съ широкъ погледъ, човѣчно и самонадѣяно.

Епохата и духътъ на момента бѣха молебсали душитъ на всички: и писателитъ ни отъ това време поискаха да превзематъ българската литература, да турятъ начало на ново лѣточисление, да развѣнчаятъ тогавашнитъ ѝ генерали, да посочатъ пътя за българския Ханаанъ.

Знакъта на това ново кръщение азъ наричамъ за кратко: преклонение предъ земята, повръщане къмъ земята.

Това бѣ една ободрителна всепобеждаваща вълна, която за известно време увлече въ пригърдитъ си даже Н. Райновъ („Сиромашъ Лазаръ“), Ем. п. Димитровъ („Кораби“), Люд. Стояновъ („Бичъ Божи“), Ник. Вас. Ракитинъ („Предъ да съмне“) и др.

И днесъ тази всеразрушаваща и мълненостна вълна още продължава да вилнѣе. Нека да ѝ дадемъ пътъ!

П. Господиновъ

Изложбата на М. Мецгеръ

Една вѣншна игра съ баграта — ето първото впечатление на непосветения.

Но когато той привиква къмъ това творчество, остава очуденъ предъ неочаквана монументалностъ, загадъченъ животъ на боитъ, дълбоко доловената прилика и изразностъ въ портретитъ.

Баграта е основната стихия на художника. Чрезъ нея той достига линията, формата. Чрезъ нейнитъ най-нежни приливи той моделира и създава ту ледена плътъ въ „Дамски портретъ“ и „Стояще голо тѣло“, които се отличаватъ съ рѣдна индивидуална хубостъ, ту топла жива плътъ въ другитъ актове.

Максъ Мецгеръ се отличава съ упорито и проникновено търсене на елементарната сжщностъ въ капризи на живота, въ рѣдки, любопитни нѣща. Неговото творчество, макаръ и едно отражение на но-

вото европейско искусство, е силно индивуално.

Ето защо мжчно може да се класифицира. Както у експрессиониститъ, у Максъ Мецгеръ има стремѣжъ да изрази свѣта примитивно, съ дивашка хубостъ, тѣй както го е поразилъ презъ рѣдкитъ минути. Както реалиститъ, той достига една удивителна прилика и изразностъ на лицата. Както импрессиониститъ неговата стихия е баграта, която обезплѣтява плътъта, масата, прави я лека — едно настроение.

И въ тия противоречиви тежнини той е въ голѣма степенъ декоративенъ художникъ.

Максъ Мецгеръ има онѣ академична подготовка, необходима да създаде образцови картини, плодъ на дълго изучаване и обработка.

Сега — той е едно щастливо начало.

Ботьо Савовъ

НАРОДЪ

Денемъ въ беди и въ незгоди,
Ношемъ подъ облаченъ сводъ...
Кой ще ти радость проводи
Черенъ и вѣренъ народъ?

Тъмни сж твойтѣ години,
Въ кърви е твойта земя; —
Кой като слънце ще мине
Съ пѣсенъ презъ есенъ и тма?

Сипе се жълтата шума,
Дъждъ отъ недѣли вали...
Кой ще ти дума продума,
Кой ще те тебъ съжали?

Дълго предълго си чакалъ
Свързанъ и въ мжка-животъ,
Ти си очитѣ изплака,
Беденъ и бледенъ народъ?

И си душата раздаде,
Робенъ, поробенъ, сразенъ, —
Въ огънь, бѣсилки и клади,
Жаденъ за радость и день...

Ето, пакъ бури ще дойдатъ,
Въ тътенъ е тъмния сводъ —
Кой ще те пази и води
Буренъ и кротъкъ народъ?..

Знамето ти е развѣто,
Вика и черната прѣстъ...
Кой ще поиска разпятие,
Гвоздей, тръне и кръсть?

Вл. Русалиевъ

Тайната на силнитѣ

Може би единъ народъ не е въ състояние да излѣзе лесно изъ мрежитѣ на дадени разбирания, да излѣзе чрезъ усилие вѣнъ отъ духовния си обликъ за да достигне по-голяма култура, по-дълбокъ обхватъ на действителността и следователно по-голяма мощъ надъ материята. Правилниятъ пътъ е най-първо отдѣлни личности да излѣзатъ изъ дадено масово психологическо ниво и направятъ достояние на широкитѣ маси новитѣ идеи. По-сетне маситѣ асимилиратъ новото, нагаждатъ психиката си по механизма на новия уровень и новия духовенъ центъръ отъ който се излъчватъ силитѣ имъ, ставатъ накрай за тѣхъ нѣщо разбираемо само по себе си.

За да добиемъ нова психика за да станемъ годни за по-широкъ обсегъ на нещата, съ по-голяма властъ надъ тѣхъ, ние трѣбва да напуснемъ сегашния си общъ мирогледъ, днешния си манталитетъ.

Нека разгледаме бѣгло отъ религиозно гледище единъ примѣръ на силенъ манталитетъ, на духовно ниво различно отъ нашето — американския манталитетъ.

Каква е обаче ползата отъ единъ примѣръ за насъ? Може би не далечъ отъ насъ, на северъ, въ Дания, въ Финландия, хората иматъ такава психика, такъв характеръ, такива разбирания за живота, такива отношения помежду си, че цѣлото имъ съществуване представя непрекъснато щастие, че сж осъществили Царството небесно на земята. Но ако ние не направимъ усилие да излѣземъ отъ духовната сфера въ която живѣемъ, и да потърсимъ друга, ако въ насъ не трепти импулса на напредъка, ние ще си останемъ въ положението на затворникъ, който стои на едно мѣсто докато свѣта около него върви или на оня болникъ отъ затѣнено балканско градче, който намира

Съ единъ малко недовѣрчивъ погледъ, Лесъ излиза най-после смѣщъ се изъ скамейката и отдава на показъ, че и панталонитѣ му сж твърде жкши и тѣсни, като жакета. Съдящъ близо до Акимовъ, той казва извинително: „Вие ме виждате въ работния костюмъ, това не би могло да се измѣни“. При това се старее, покорно да отстрани една малка пращинка отъ дрехата на своя гостъ.

Акимовъ рѣзко отказва услугата и гледашъ втренчено презъ очилата си пита:

— Съ какво право си позволявате да ухакаете сестра ми?

— А азъ?, заеква младежътъ.

— Да, Вие. Азъ Ви видѣхъ — разбира се че безъ да искамъ.

— Позволете — но помежду ни нѣма нищо... шепне Лесъ, свиващъ рамене.

— „Разбира се, само това липсваше още!“

Умолявамъ Ви да имате предъ видъ, съ кого имате работа! го прекъсна Акимовъ. Той не подава нито ржка на младиятъ човѣкъ и си излиза, безъ да се сбогува. Заука на електрическиятъ звънецъ остава за моментъ още въ ухото му.

**

Привечеръ той наблюдава скришомъ отъ стаята си сестрата. Тя е заета да украси една шапка съ кафявъ тюль и нѣ-

по-естественно да умре, но не и да ржкжа цѣлостта на ограничения си духовенъ свѣтъ, да излѣзе извънъ концентричния си психически уровень, да направи усилие да влѣзе въ другъ свѣтъ, да стане ексцентрична частица отъ другъ мирогледъ, друга психика, другъ манталитетъ, да отиде напр. до голѣмия градъ или до столицата гдето ще бжде сигурно излѣкуванъ.

Съ нашето безразличие къмъ кипещитѣ на духа въ културния свѣтъ ние изглежда, като-че си казваме: какво ни е еня насъ че народъ тридесетъ пжти по-многоброенъ отъ нашия, американцитѣ отъ Съединенитѣ Щати, дължатъ господството си надъ свѣта на единъ простъ самъ по себе си манталитетъ, малко по-другъ, по-дълбокъ отъ нашия, че сж хора съ силенъ духъ и затова могатъ да извлечатъ ценноститѣ отъ необятнитѣ си инертни материални богатства; че този духъ който движи разумътъ имъ дава смислена насока на всичкитѣ средства за влияние т. е. на науката и техниката имъ, можемъ да притежаваме и ние, че този духъ именно липсва задъ богатото ни техническо развитие, задъ отличното ни гимназиално образование, задъ докторскитѣ ни титли, задъ дѣлата ни въ отговорнитѣ ни високи и ниски държавни служби, че за да се изкачимъ на това ниво, за да преустроимъ психиката си въ този видъ ни е нужно минимално усилие, което почти всѣки грамотенъ у насъ може да направи...? Ние ще вървимъ вѣроятно още дълго

колко пжти опитва шапката си предъ огледалото. Изглежда, че иска да се направи по-красива. Следъ това си оправя косата, сѣда на прозореча готова за излизане, поглежда пакъ часовника и най-после излиза. Следъ 20 минути се връща, мълчалива, безъ да се погледне въ огледалото, свали си шапката съ кафявия тюль. Очитѣ ѝ сж жктни. Тя не носи влажнитѣ пролѣтенъ лъхъ съ себе си. Сериозно и тжно тя слага вечерята, като че ли изведнажъ е станала по-възрастна.

Братътъ идва съ единъ алманахъ въ ржка и отгва корицата на книгата, за да може да чете удобно, когато пие чая.

Сестрата се навежда надъ чашата си. Прѣститѣ ѝ рисуватъ невидими фигури по покривката на масата. Тя не иска нито да пие, нито да яде и сълзи напълватъ очитѣ ѝ.

„Прозрачна усмивка — зелена любовъ и сива мжка!“ — извиква Акимовъ, високо четящъ. Неволно ползватъ сълзитѣ на сестрата отъ очитѣ къмъ чашата съ чай и тя бързо излиза изъ стаята.

Акимовъ пригласяда съ лѣвата си ржка блѣстачитѣ си, здрави, яки кичури коса назадъ, търси съ дѣсната си ржка молива, за да подчертае особеннитѣ мѣста и да постави до тѣхъ една въпросителна. Въпросителна и точка...

Прев. Жоржъ Мармусе

изъ днешния си тъменъ пжтъ. Духовния прогресъ на човѣчеството е козмически обусловенъ и бавенъ като всички козмически преобразувания; той нѣма нищо общо съ бързия изкуственъ напредѣкъ на човѣшката техника. Лѣкътъ не е далечъ отъ насъ, но ние не можемъ да посѣгнемъ масово къмъ него.

Върѣки това, зърното на бждащата култура, на идущето благоденствие трѣбва да се посѣе.

Американцитѣ отъ Севернитѣ съединени щати дължатъ бързия си напредѣкъ на богатата си и голѣма земя, и на наследения си темпераментъ, погледнато отъ материалистична гледна точка. Но земята имъ би си останала некултурна пустиня, буйниятъ имъ и предприемчивъ характеръ би ги задържалъ въ днешнитѣ дивашки отношения на хората въ Мексико, ако тѣ не бѣха истински религиозни хора, ако не бѣха школували непрестанно духътъ си, ако не се стремѣха да не изгубятъ никога предъ видъ, че религията е школа за усилване на духа, че целта е именно това усилване на духа, че това усилване може да се достигне по начинъ какъвто всѣкой си избере и че да сложишъ фанатизма си, който самъ по себе си е голѣма и полезна сила, въ защита на едни единствени вѣншни форми на известна религия, на нѣкои средства само за школуване на духа за които не знаешъ или си забравилъ, че сж средства, а ги смѣташъ за нѣкакви свещени знаци и обряди, които трѣбва да се запазятъ та ако ще и свѣта да загине, това значи да тънешъ въ страшно духовно невежество, да се боришъ самъ противъ себе си, да убивашъ и разрушавашъ въ името на вѣчния животъ и на обновата на човѣчеството.

Американцитѣ отъ Съединенитѣ щати сж народъ отъ нова формация каквито сме и ние българитѣ, тѣ нѣматъ дори държавна официална религия съ установени догми и обряди, за тѣхъ съ право се казва, че въ Америка има толкова религии колкото и американци.

Но, по наследствени влияния отъ протестантизма вѣроятно тѣ не изоставятъ духътъ си безъ школовка. Тѣ иматъ безброй религиозни секти, всѣки единъ отъ тѣхъ си изработва дори свое вѣрую, своя практика, създава накрай нова религия но тѣ не оставатъ никога безъ вѣра въ нѣщо, не оставатъ духътъ си въ положението на трънясала нива. Тѣ сж превъзможнали нашата нерелигиозност. Тѣ знаятъ вече що е религия: разработване и усилване на духа у човѣка и за тѣхъ е важно да се постигне тази цель независимо отъ вида, името, формата на средствата, независимо чрезъ коя религия, чрезъ кой культъ, чрезъ кое вѣрую.

А намъ българитѣ, е неизвестно още що религия Ние сме заблудени въ католицизма на нашата официална църква, ние

мислимъ, че религия и ритуалъ е все едно, ние сме загубили смисъла на нашето сложно богослужение създадено за ориенталци и за минали времена, ние не разбираме вече езика на символитѣ, понеже сме възпитани въ диалектиката на Запада, ние сме хора съ силенъ интелектъ, но безъ душа, ние странимъ отъ църквата си и не я замѣстваме съ друга. Нѣколцина отъ насъ оставатъ едни идоли и взематъ наново идолнитѣ образи на други учения; наука, социализъмъ и пр. но общо взето ние сме хора безъ духовност. Това се вижда и отъ надмощието на западнитѣ хора надъ насъ.

Презъ това време американцитѣ минаватъ отъ религия на религия, търсятъ подходящо по-просто средство за въздействие върху човѣшкия духъ и тѣхната днешна религиозност имъ донася неизчислими материални богатства, несравнима духовна сила въ свѣта. Материализмътъ и разбиранята за действителното на нашитѣ атеисти представятъ детински романтизмъ безкрайно далечъ отъ реалното въ сравнение съ практическитѣ резултати отъ набожността и вѣрата на днешнитѣ американци.

Най-разпространената религия днесъ у тѣхъ е Christian Science, което преведено на български значи Християнска наука. Главата и създателя на тази църква е Mary Baker Eddy, Мери Бекъръ Еди, умрѣла въ 1910 год. Историята на тази религия е много проста. На млади години Мери Бекъръ Еди си счупила кръста при тежко падане и на смъртното си легло, предъ безпомощността на лѣкаритѣ, поисква да ѝ прочетатъ единъ пасажъ отъ Библията. Въ този пасажъ се говорило за пълно упование въ всемогъщия Богъ, който помага на всѣки приобщаващъ се съ него духъ. И ето, за мигъ въ нея се извършва чудо, тя става отъ леглото си съвършено здрава, като че ли нищо не е било. По късно тя написва книгата си Science and Health with Key to the Scriptures т. е. Наука и здраве съ ключъ за Писанията, главното ѝ съчинение въ което тя се старее да докаже, че у насъ живѣе духъ свързанъ съ голѣмия принципъ, който е родилъ свѣта т. е. материята, че този духъ, тази непозната сила не подлежи на законитѣ на материята, не бива засѣгана отъ болести и който създава това, който отправя очитѣ си къмъ самия себе си, който събуди първо съзнанието си и го насочи, развие въ това направление, който усети всемогъществото на духътъ си, не само, че никога нѣма да се разболѣва но и ако е боленъ ще се излѣкува като по чудо.

Днесъ, това учение на Мери Бекъръ Еди е религия съ своя църква, свои храмове въ Америка и Европа, религия на която две трети отъ всички жители на Сев. Ам. Щати сж привърженици. Обществата на Christian Scientist-итѣ си иматъ свой голѣмъ ежедневникъ, месечно списание и недѣлно издание. Въ всѣки брой на недѣлното издание и месечното списание се даватъ дълги списъци отъ чудотворни изцеления съ имената на оздравелитѣ и докладитѣ на специалнитѣ провѣрочни комисиис.

Религията Christian Science на днешнитѣ американци отъ Севернитѣ Съед. Щати представя нѣколко стжпки напредъ къмъ отърсване на човѣка отъ религиознитѣ предрасъдѣци, къмъ окончателното разчистване на пжта къмъ духа. Тѣзи стжпки можемъ да направимъ и ние. Нѣщо повече, ние трѣбва да ги направимъ, ако не искаме да бждемъ все победенитѣ въ свѣта и защото въ тѣхъ се крие тайната на силнитѣ.

Теодоръ Милевъ

Попъ Богомилъ и неговото време

Излѣзе отъ печатъ новиятъ трудъ на г. Ив. Клиничаровъ, „Попъ Богомилъ и неговото време.“

Отъ предговора на книгата извличаме следния пасажъ: „нашитѣ хипотези биха останали тъмни за читателитѣ, ако се ограничехме само съ едно просто израждане на историческитѣ факти, безъ да потърсимъ извора имъ въ самата обществена среда т. е. въ общественитѣ отношения на епохата. И въ този случай ние на всѣкъде си послужихме съ изобилни аргументи...“

— Най-трудното нѣщо за писателя е да намѣри средство, за да приближи една отдалечена епоха до своитѣ съвременници. Последното всѣкога се крие въ начинитѣ на изложение. Затова именно и ние положихме усилия да бждемъ кратки и колкото се може, по-ясни.

Смисълът на днешните политически събития

Англия

Освен събитията в Китай, един друг въпрос днес концентрира обществен интерес на Англия — това е проекта на консервативното правителство на Балдуин, насочен срещу работническите синдикати — тредюнионитъ. Този проект цели за въждание да направи невъзможни генералните и дори частичните стачки, като предвижда тежки санкции срещу стачниците.

Той е продиктуван от смъртния страх за отиващата си английски консерватизъм, че една нова генерална стачка като тази, прогласена през май м. г., би издигнала конгреса на тредюнионитъ като единствената могща и авторитетна власт, стояща над парламентъ, правителство и кралъ.

Десетмилионния английски пролетариатъ и цялото демократично общество на Англия сж започнали една величествена борба за провалянето на този опит на реакцията.

Германия

В нея се извършва една колосална борба между старото и новото, между силитъ на монархизма и реваншизма и силитъ на демокрацията, ръководени от германската социалистическа партия, върни на републиката.

Настоящия германски кабинетъ Маркс брои четирима представители на дясната националистическа партия на Германия. Въпреки тяхната клетва в Ваймарската конституция, сж която се погребва хохенцолеризма и се туриха основитъ на републиканския режим, общественото мнение на Германия сочи ежедневно разни признаци, които потвърждават мисълта, че в Германия силитъ на старото подземно се стремятъ да съборятъ републиката и върнатъ Вилхелма.

Тъзи опити, обаче, сж предварително осждени на поражение: 2 милиона и половина крепко организирани германци — така наречената организация на райхсбарнеритъ — бдятъ надъ режима на републиката, напредъка и мира, готови да се жертватъ за него.

Австрия

Последнитъ дни в тази малка, но сж голямо културно значение страна, ни дадоха картината на една величава борба — между реакцията, представявана от християн-социалисти, великоземци, монархисти, фашисти и пр. и социализма.

Резултата от изборитъ е една блестяща победа на социализма. Отъ 3,400,000 гласа кръгло, социалдемократитъ взиматъ 1,550,000.

На Балкана

Албанската проблема ето вече няколко месеца държи в напрежение общественото мнение почти на всички балкански страни.

Този проблема съществуваше отдавна. Но тя прие особено остра форма след сключването на Итало албанския договоръ, по силата на който Италия слага протекторатъ надъ Албания.

Този договоръ може да се характеризира като въплощение, като символъ на аспирациитъ на Италия на близкия Изтокъ.

Италия се намъсва на Балкана. Тя иска да играе роля на арбитъръ в вѣчно

враждуващитъ, обезсилващи се взаимно балкански нации. Единъ арбитъръ, който носи сж себе си всичкитъ атрибуции на империализма — икономическо опекуство, насаждане фашистка култура, намъса въ вжтрешнитъ работи на отдѣлнитъ страни и пр.

За да успѣе въ своя планъ Мусолини се стреми да разпокъса последнитъ. Той се спогажда сж едни, за да изолира други. Обаче, все повече лозунга „Балканитъ за балканскитъ народи“ започва да печели авторитетъ да се издига като ръководно начало въ политиката на балканскитъ страни.

Далечния Изтокъ

Граджданската война в Китай чинто пламъци въ последнитъ месеци обхваща почти цяля 400 милионенъ китайски народъ, се издига вече като единъ най-крупенъ и забележителенъ исторически феноменъ въ нашия вѣкъ. Това е вече една велика национална революция, която поради характера на китайскитъ обществено-политически и икономически отношения, крие въ себе си много отъ элементитъ на социалната революция.

Китайския народъ възстава срещу игото на чуждестранния империализъм. Но това историческо възстание се води отъ няколко милиония китайски пролетариатъ, съсредоточенъ въ милионитъ индустриални центрове — Кантонъ, Шанхай, Ханкоу, Нанкинъ. То се развива подъ идейното влияние на ученици на Сун-Ят-сенъ, великия баща на китайската революция. Въ него е отразенъ и облика на великата руска революция.

Всички тѣзи и други причини, способствуватъ щото национал-революционното китайско движение да приеме частиченъ характеръ на едно движение насочено не само срещу игото на чуждестранната експлоатация, а и срещу всѣка експлоатация, срещу всѣко материално и духовно иго.

Единъ забележителенъ фактъ въ китайската революция, напоследъкъ е разцеплението въ Куоминтангъ — партията на Кантонъ, политическата ръководителка на днешната величава борба.

Чангъ-Кай-шекъ, досегашния водачъ на революционната армия, се обяви срещу марксистическата лѣвица въ Кой-Минъ Гангъ, като започна особено срещу комуниститъ силни преследвания.

Това създаде силно усложнение въ процеса на китайската революция, то се отблъзва като криза, като новъ етапъ на китайската революция.

Чангъ-Кай-Шекъ е представител на националната китайска буржуазия, индустриална и земевладѣлка, която е до толкова революционна до колкото е необходимо да има свобода на действията въ своята експлоатация. Тя не може да върви дълго съ революционния пролетариатъ, който по природа и предназначение е извиканъ да се бори срещу всѣка експлоатация.

Дали Чангъ-Кай-Шекъ ще се споразумѣе съ северния пекински диктаторъ, Чангъ-Цо-Линъ или ще продължи борбата съвмѣстно съ южната кантонска армия срещу него още не може да се предвиди.

Факта който трѣбва да се отбѣлжи е, че неговата измѣна подигна духа въ враговетъ на китайската революция — великитъ сили, направи Япония по агресивна и осложни извънредно силно положението на освободителното дѣло въ Китай.

нова. Книгата на г. Ник. Атанасовъ е опитъ да се изследва цяла еволюция въ нашата литература отъ определено, теоретично обосновано гледище. Макаръ сборникъ отъ статии върху белетристичното творчество на Вазовъ, Влайковъ, Алеко Константиновъ, П. Тодоровъ и К. Константиновъ, книгата трѣбва да се разглежда като цялостна работа относно прокарваната литературно-критична идея и изследвания методъ. Амбицията на автора е да даде психосоциологично освѣтление на белетристиката ни, както тя е представена въ своя развой отъ избранитъ писатели. Въ творчеството на последнитъ е даденъ художествения синтезъ на онова съзнание, което се наслажда отъ промѣнитъ въ веществения и социаленъ битъ на нашето общество презъ цяля му развой отъ освобождението до днесъ Живиятъ изворъ на творчеството гесп. белетристиката сж промѣнитъ въ предметната действителностъ и обществе-

ното съзнание на хората. Отъ това гледище литературното изследване трѣбва да бжде не само естетично, а и социологично, точно психосоциологично, тъй като художественитъ произведения сж творби на духа и отъ социологично гледище рожби на обществената психика или съзнание (макаръ индивидуализувано въ личността на творецъ). Вазовъ се вдъхновява отъ националосвободителнитъ идеали, въ които вижда духа и историчния смисълъ, както му се подсказватъ отъ повременната действителностъ и общественения инстинктъ на собствената му класа; Влайковъ хвърля лжчъ отъ свѣтлина върху разрушителнитъ тенденции въ бита и психиката на лишеното отъ понататъшни възможности за съществуване съсловие отъ дребни производители, както се слагатъ тѣ следъ освобождението; Алеко Константиновъ е първата реакция срещу бита, който трѣбва да бжде превъзможнатъ отъ новата интелигенция, лъхната отъ една по-висока култура; П. Тодоровитъ хора правятъ опитъ да заживѣятъ сж свой по-вишъ свѣтъ и у него сж на лице индивидуалистичнитъ настроения на така или инькъ оформилата се интелигенция, приобщена съ ценности на западната култура. Най-после, въ разказитъ на К. Константиновъ автора вижда ония настроения, които внушава времето на войни и следъ тѣхъ у интелигенцията, която въ индивидуалистичнитъ си домогвания бѣше отишла твърде далечъ въ посоката на П. Тодоровитъ копнежни отчуждавайки се отъ „стадната“ общественостъ. Червената нишка, която минава презъ цялата книга на Ник. Атанасовъ е мисълта за органичното единство между еволюцията на социаленъ стопанскитъ форми на живота и формиитъ на общественото съзнание, една отъ които е литературата.

Както е употребенъ въ книгата на Н. Атанасовъ психологичния методъ, хвърля се въ очи предимството, което той дава на социологичнитъ данни. А би трѣбвало тѣ да бждатъ само необходимото начало въ издирването и установяването определена психика на хората, чийто художественъ синтезъ е дадена творба на литературата или цялото творчество на даденъ писател. Творчеството е областъ на общественото съзнание, а не на вещественото строителство и отъ даннитъ на съзнанието само може непосредно да се изхожда въ литературнитъ изследвания. Друга особеностъ въ метода на Ник. Атанасовъ, както е той приложенъ въ книгата му, е паралелизма, следванъ въ съотнасяне явленията на обществения животъ къмъ тия на литературата. Такова паралелистично обяснение не винаги е убедително, както аналогията не е доказателство. Избранитъ отъ Ник. Атанасовъ методъ налага психологиченъ анализъ на художественитъ творби, който убедително води отъ индивидуалното съзнание на художника, каквото е то въ произведенията му, къмъ съзнанието на епохата, нацията, обществената среда. Разбира се, че мжчнотиитъ, които Ник. Атанасовъ не е могълъ да превъзмогне, сж въ естеството на самия методъ избранъ отъ него: психосоциологичното изследване е нѣщо ново въ литературата и още недостатъчно изпитано.

Иванъ Знахаръ

РАЗНИ

Фондъ Емиль Верхарнъ. Основанъ е наскоро единъ фондъ на името на трагично загиналиятъ белгийски поетъ Емиль Верхарнъ. Стипендията ще се дава на белгийски учени, които биха изучавали френското изкуство и литература и обратно, на френски учени, които биха изучавали белгийската литература и изкуство. Освенъ този фондъ има учреденъ още единъ пакъ на името на великиятъ поетъ, който се управлява отъ Мадамъ Катюль Мендесъ. Премията напоследъкъ е получила лирикътъ М. Тиръ.

„Пчелата мая“. Романъ отъ Валдемаръ Бонзелъ е достигналъ рекордъ съ отпечатването на 650 хилядното си издание. Докато пъкъ романътъ „Процесътъ“ отъ Францъ Кафка, единъ отъ най-значителнитъ съвременни германски прозаисти, не е могълъ да достигне повече отъ първото си издание.

Една югославянска монография. Съюзътъ на югославянскитъ журналисти е издалъ една монография на цяла Югославия, която е била отпечатана едновременно на сръбо-хърватски, нѣмски, френски и английски. Тя представя едно

грандиозно дѣло, което разглежда изчерпателно цялятъ стопански, културенъ, социаленъ и духовенъ животъ на нашата съседка.

Единъ ренесансъ въ Будизма. — На мнозина европейци е направило впечатление, че напоследъкъ въ Япония е настъпила известна промѣна въ Будизма. Когато презъ 1866 година биль премахнатъ Шогуната въ Япония, били премахнати сжщевременно и правата на свещеницитъ. Съ това Будизмътъ добилъ единъ твърде голямъ тласкъ напредъ. Преди това, той не давалъ никакви особени резултати, при все, че нѣкои секти спомагали за душевното вглъбяване на японца. Въ момента обаче, когато той встѣпилъ въ откритъ борба съ другитъ две религии въ Япония, а именно, шинтоизма и християнството, започнала една нова ера за него, една голяма творческа деятелностъ. Будистичнитъ свещеници добили особена слава съ старанията си за просвѣтата на беднитъ и нисши слоеве отъ японското общество. Тѣй напримѣръ, сектата Ниши Хангванъ поддържа 2000 недѣлни училища съ 400,000 ученици. При това трѣбва да се забележи, че въ Япония черквата е раздѣлена отъ държавата и то още преди 50 години. Съ това се е допринесло голяма полза както на самата страна, така сжщо и на тритъ религии.

Рене Лалу. Този френски писателъ е издалъ напоследъкъ едно ново съчинение „Defense de l'homme“, една студия върху чистата поезия въ Франция и идеитъ на героитъ въ френския психологически романъ.

Една сръбска монография за Бетховенъ. Въ връзка съ Бетховеновитъ празненства, които станаха напоследъкъ по цялятъ свѣтъ, сръбскитъ професоръ Милое Милоевичъ е издалъ монография върху Бетховенъ.

Голяма съветска енциклопедия. Наскоро е излъзълъ третиятъ томъ отъ голямата съветска енциклопедия, който обхваща думитъ Анрио до Атоскиль. Той щѣлъ да бжде предпоследниятъ томъ отъ буквата А. Изложението е твърде изчерпателно и съдържа много точни географически карти, а така сжщо и много картини.

Домъ на писателитъ. Съюзътъ на френскитъ писатели е решилъ да построи наскоро свой домъ, който щѣлъ да бжде сж твърде оригинална външностъ.

Нови сведения за Стенка Разинъ. Единъ членъ отъ ленинградската академия на наукитъ е намѣрилъ въ архивитъ на града Астраханъ 7 папки съ разни документи, които се отнасятъ до времето на Стенка Разинъ и неговото опитание. Най ценното отъ всичко било описанието, дето буквално се казвало, че Стенка Разинъ и неговия братъ (Фроль били осждени на 6 юний 1671 година на мжченическа смъртъ. Останалитъ ръкописи съдържащи различни сведения по възстанието, а така сжщо и имената на 70 души, които били близки на възстаника. Академията на наукитъ въ Ленинградъ решила да издаде тѣзи ръкописи.

Интернационаленъ конкурсъ за камерна музика. Филадельфия обявява конкурсъ за произведения за камерна музика. Първата награда е 5000 долара, втората е 3000 долара и третата 2000 долара. Допускатъ се композиции за 3 до 6 инструменти; може и сж пияно. Всѣки участвуващъ въ конкурса може да даде по нѣколко композиции, а така сжщо може да конкурира за всички премии. Допускатъ се както дами, така и господа отъ различни народности. Краенъ срокъ за приемането на композициитъ е 31 декемврий 1927 година. Подробни сведения дава Секретарията — 407 Сансонъ стритъ, Филадельфия, Америка.

Братя Карамазови. Неотдавна е биль преведенъ за първи пътъ този романъ на италиански и издаденъ отъ книгоиздателство „Славия“ въ Торина.

Украински театраленъ музей. Украинската академия на наукитъ въ Киевъ е уредила единъ театраленъ музей. Къмъ музея били причислени архивата на театъра „Берециль“, всички архиви на познатитъ до сега украински театри, а така сжщо и всички материали на познатителнитъ украински драматурзи. Музеятъ се помѣщава въ 10 стаи на нѣкогашниятъ манастиръ Лавра.